

Speerpunt Gezamenlijke Taal, september 2026

Zien - Begrijpen - Versterken

Achtergrond van Gezamenlijke taal

Iedere partner, school en professional draagt vanuit eigen expertise bij aan dezelfde gezamenlijke opdracht: ieder kind zo thuisnabij mogelijk laten opgroeien, leren en betekenisvol laten meedoen. We nodigen u uit om uw aanbod zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij onze gezamenlijke ambitie: preventief werken waar dat kan, groepsgericht ondersteunen waar mogelijk, de context versterken waar nodig en altijd bijdragen aan duurzame ontwikkeling.

We versterken samen de pedagogische basis van reguliere scholen, zodat meer kinderen binnen hun eigen leefomgeving, samen met leeftijdsgenoten, kunnen opgroeien, leren en zich ontwikkelen. We organiseren ondersteuning daarbij zoveel mogelijk thuisnabij en binnen de reguliere context. Voor jonge kinderen betekent dit dat een inclusieve start binnen het regulier onderwijs onze voorkeursroute vormt. Specialistische expertise zetten we aanvullend in om de handelingskracht van leerkrachten, schoolteams en scholen te versterken en ontwikkeling, participatie en onderwijsdeelname mogelijk te maken. Daarmee ondersteunen we ook een passende doorstroom van gespecialiseerd onderwijs naar regulier onderwijs waar dat mogelijk is.

De vernieuwde Waaier met Knipkaart en Instrumenten ondersteunt deze gezamenlijke werkwijze en maakt de route naar ondersteuning voor alle betrokkenen transparant en herkenbaar.

Onze gezamenlijke taal ondersteunt daarmee de regionale beweging naar inclusiever en thuisnabij onderwijs. Ons vertrekpunt is dat ieder kind, waar mogelijk, samen met leeftijdsgenoten kan opgroeien en leren binnen de eigen leefomgeving. Daarom onderzoeken we steeds eerst hoe onderwijs en ondersteuning binnen de reguliere context georganiseerd kunnen worden en zetten we specialistische expertise aanvullend in wanneer dat nodig is. Zo versterken we niet alleen individuele kinderen, maar ook de pedagogische basis van scholen en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor inclusief onderwijs.

Onze gezamenlijke taal helpt professionals om eerst samen te onderzoeken wat een kind nodig heeft, ondersteuning zo dichtbij mogelijk te organiseren en een andere onderwijsroute pas te overwegen wanneer de mogelijkheden binnen de reguliere context zorgvuldig zijn

verkend. Zo vormt deze taal ook een belangrijke basis voor de ontwikkeling van inclusieve scholen en een gezamenlijke professionele cultuur waarin we samen leren, ontwikkelen en verantwoordelijkheid dragen.

We hopen dat de taal in dit document herkenbaar wordt in gesprekken, begeleiding, scholing en samenwerking. Niet omdat iedereen hetzelfde hoeft te zeggen, maar omdat we elkaar willen ontmoeten vanuit dezelfde bedoeling. Taal verbindt. De woorden die we kiezen bepalen hoe we kijken, luisteren en handelen. Daarom willen we met elkaar een taal spreken die uitnodigt tot nieuwsgierigheid, samenwerking en ontwikkeling. We sluiten aan voordat we adviseren. We willen begrijpen voordat we handelen. We bouwen voort op wat er al is en zoeken samen naar wat een volgende stap mogelijk maakt. Zo versterken we kinderen, ouders, professionals, teams en partners in hun gezamenlijke opdracht.

Onze gezamenlijke taal vormt daarmee het verbindende fundament onder onze gezamenlijke werkwijze, de vernieuwde Waaier met Knipkaart en Instrumenten, het Beleidskader Inclusieve Start Jonge Kind en de verdere ontwikkeling naar inclusiever en thuisnabij onderwijs. Zo bouwen we samen aan een professionele cultuur waarin we vanuit een gedeelde bedoeling samenwerken aan gelijke kansen, duurzame ontwikkeling en een inclusieve toekomst voor ieder kind.

Onze bedoeling

Wij geloven dat ieder kind wil leren, zich wil ontwikkelen en erbij wil horen. Daarom is ons vertrekpunt dat kinderen, waar mogelijk, kunnen opgroeien en leren in hun eigen leefomgeving, samen met leeftijdsgenoten. Onze gezamenlijke opdracht is om de omstandigheden te creëren waarin dat mogelijk wordt.

Goed onderwijs als vertrekpunt

Goed onderwijs is ons vertrekpunt. We willen dat kinderen samen leren, zich ontwikkelen en ervaren dat verschillen bij het leven horen. Dat vraagt om een pedagogische en didactische praktijk waarin ieder kind wordt gezien, hoge verwachtingen worden gekoesterd en ruimte bestaat voor verschillende manieren van leren en ontwikkelen.

Wanneer het onderwijs voor een kind of een groep niet goed aansluit, richten we onze blik niet uitsluitend op het kind. We onderzoeken ook wat de situatie ons vertelt over ons onderwijs, onze verwachtingen, onze relaties en de manier waarop we de leeromgeving hebben ingericht. Zo ontwikkelen we het onderwijs en de omgeving daaromheen, zodat steeds meer kinderen ervaren dat zij erbij horen, zich gezien voelen, betekenisvol kunnen meedoen en zich optimaal kunnen ontwikkelen.

We erkennen en benutten het vakmanschap van leerkrachten en bouwen voort op wat binnen scholen al aanwezig is. Specialistische expertise helpt ons om nieuwe mogelijkheden te ontdekken en de onderwijspraktijk verder te ontwikkelen. Zo is inclusie geen afzonderlijke

ondersteuningsopgave, maar een gezamenlijke opdracht om steeds beter onderwijs te bieden aan alle kinderen.

Zo kijken wij

We zien kinderen, ouders, leerkrachten, teams en partners in hun eigen context. We weten dat mensen zich ontwikkelen, gedrag laten zien en leren reguleren in de interactie met anderen. Co-regulatie speelt daarin een belangrijke rol: in afstemming met anderen leren kinderen omgaan met spanning, emoties en uitdagingen. Gedrag ontstaat niet los van de omgeving, maar in de wisselwerking tussen mensen en hun context. Daarom kijken we niet alleen naar het individu, maar ook naar de kwaliteit van de interacties en relaties. Mensen ontwikkelen zich ieder in hun eigen tempo. Dat geldt ook voor het leren omgaan met emoties, spanning en uitdagingen. Emotieregulatie is geen kwestie van goed of fout, maar een ontwikkelproces. Onze rol is niet om te beoordelen, maar om aan te sluiten bij waar iemand zich bevindt en samen een volgende stap mogelijk te maken.

Zo begrijpen wij

Laten we begrijpen voordat we handelen. We maken bewust ruimte voor verschillende perspectieven en erkennen dat geen enkel perspectief het hele verhaal vertelt. We zijn nieuwsgierig naar wat gedrag ons kan vertellen en onderzoeken steeds de wisselwerking tussen mens, omgeving en relaties. We durven het ongemak van het nog niet weten even te verdragen, omdat juist daar ruimte ontstaat voor nieuwsgierigheid, nieuwe inzichten en duurzame oplossingen. Vanuit dat gezamenlijke begrip onderzoeken we steeds opnieuw wat nodig is om ontwikkeling, deelname en eigenaarschap binnen de reguliere context te versterken.

Zo versterken wij

We versterken kinderen door de mensen en de omgeving om hen heen te versterken. Daarom investeren we in de pedagogische basis, in relaties, interacties en samenwerking. We organiseren ondersteuning zo dichtbij mogelijk en versterken wat binnen de reguliere context al aanwezig is. Specialistische expertise zetten we aanvullend, doelgericht en waar mogelijk tijdelijk in, zodat kinderen zich kunnen blijven ontwikkelen binnen hun eigen leefomgeving. We bouwen voort op wat al werkt en ondersteunen leerkrachten, schoolteams, ouders, consulenten, specialisten en partners om samen verder te groeien.

Ontwikkeling ontstaat in relatie. We doen wat goed is voor alle kinderen, zodat extra ondersteuning steeds vaker onderdeel wordt van een sterke basis. Zo bouwen we stap voor stap aan een inclusieve praktijk waarin ieder kind zich gezien voelt, kan meedoen en zich kan ontwikkelen. Zo versterken we niet alleen kinderen, maar ook de professionals die iedere dag met hen werken.

Praktische uitwerking van onze gezamenlijke taal

Werkzame grondhouding

- Ieder kind doet ertoe en hoort erbij.
- Ontwikkeling groeit waar kinderen zich gezien voelen, erbij horen en betekenisvol kunnen meedoen.
- Gedrag is informatie. Achter gedrag schuilt een verhaal en een behoefte die we samen onderzoeken.
- Elk kind wil leren. Als dat niet zichtbaar is, onderzoeken we welke factoren ontwikkeling belemmeren.
- Nieuwsgierigheid gaat vóór oordeel.
- 'Niet weten' is een professioneel vertrekpunt. We zetten onze kennis in om te begrijpen, niet om te snel te verklaren.
- Geen enkel perspectief vertelt het hele verhaal; samen geven we betekenis aan wat we zien.
- We kijken met het kind, niet alleen naar het kind. Wat vertelt het kind in woorden en gedrag?
- Ontwikkeling ontstaat in relatie.
- De kwaliteit van de interactie beïnvloedt de ruimte om te leren, te ontwikkelen en mee te doen.
- We versterken de context, zodat ieder kind kan groeien. Niet het kind hoeft passend te worden; de omgeving zoekt mee naar wat passend is.
- We onderzoeken eerst wat binnen de reguliere context mogelijk is en organiseren ondersteuning zo dichtbij mogelijk.
- We nemen niet over; we versterken eigenaarschap.
- Kleine veranderingen kunnen grote impact hebben.
- Samen begrijpen we meer.
- Iedere ontmoeting doet ertoe.

Werkzame elementen in de ontmoeting

- Aansluiten voordat we adviseren.
- Nieuwsgierig zijn voordat we oordelen.
- Luisteren om te begrijpen.
- Vertragen wanneer een situatie complex is en het ongemak van het nog niet weten even verdragen.
- Echt ruimte geven aan meerdere perspectieven.
- Een gezamenlijke ruimte creëren waarin het perspectief van kind, ouders en school elkaar kan ontmoeten en nieuwe betekenis kan ontstaan.
- Uitgaan van mogelijkheden en kansen.
- Voortbouwen op wat al werkt.
- Samen betekenis geven aan wat we zien.
- De relatie versterken voordat we een oplossing zoeken.
- De interactie benutten als bron van ontwikkeling.

- Kleine stappen waarderen en zichtbaar maken.
- Samen leren en samen verantwoordelijkheid nemen.

Werkzame vragen die we samenstellen

- Wat zien we precies?
- Wat gaat er al goed?
- Wat probeert dit gedrag ons te vertellen?
- Welke behoefte zou hieronder kunnen liggen?
- Wat heeft dit kind nodig om zich verder te ontwikkelen?
- Wat helpt dit kind om mee te doen?
- Voelt dit kind zich gezien, veilig en betrokken?
- Wat heeft de leerkracht nodig?
- Wat heeft deze groep nodig?
- Welke invloed heeft de omgeving?
- Welk perspectief missen we nog?
- Welke gezamenlijke betekenis geven we aan wat we zien?
- Welke kennis en perspectieven helpen ons om beter te begrijpen wat we zien?
- Wat weten we zeker en wat vullen we misschien in?
- Welke hypothesen kunnen we samen onderzoeken?
- Wat kunnen we versterken?
- Welke kleine stap brengt ons verder?
- Hoe zorgen we dat de school hier sterker uitkomt?

Zo herkennen we onze gezamenlijke taal

Wanneer we deze taal samen spreken, zien we dat gesprekken steeds vaker gaan over mogelijkheden en ontwikkeling, in plaats van over beperkingen; meerdere perspectieven vanzelfsprekend worden meegenomen; ouders zich gehoord voelen en gelijkwaardige partners zijn; scholen eigenaarschap ervaren en samen verantwoordelijkheid nemen; ondersteuning eerder gezamenlijk en zo dichtbij mogelijk wordt georganiseerd; kinderen zich gezien, gehoord, veilig en betrokken voelen; en we samen bouwen aan een inclusieve praktijk waarin ieder kind erbij hoort.

Maatwerk, mogelijkheden en grenzen

Onze gezamenlijke uitgangspunten geven richting, maar leiden niet in iedere situatie tot dezelfde oplossing. Passend onderwijs is maatwerk. We kijken naar wat de leerling, de groep, de leerkracht en de school nodig hebben en naar wat binnen de context passend, haalbaar en verantwoord is. We erkennen en waarderen wat al is gedaan.

Het professioneel benoemen van grenzen is geen tekortschieten, maar onderdeel van zorgvuldig handelen. Wanneer ontwikkeling, deelname of sociale veiligheid onvoldoende

duurzaam kan worden gewaarborgd, kan een andere onderwijssetting passender zijn. Ook op weg naar 2035 blijven gespecialiseerde onderwijsplekken onderdeel van het onderwijslandschap in de IJmond.

Vertragen en handelingsgericht werken

Bij complexe situaties vertragen we waar dat nodig is om verschillende perspectieven samen te brengen, gedrag beter te begrijpen en tot nieuwe inzichten te komen. Zo voorkomen we dat we te snel verklaren, versnellen of verwijzen.

Vertragen betekent niet afwachten: we handelen vroegtijdig en planmatig, maken doelen en afspraken concreet, organiseren passende ondersteuning voor de leerling en de leerkracht en evalueren het effect op afgesproken momenten.

Aanvullende werkzame vragen

- Wat is binnen de huidige setting al geprobeerd en wat was het merkbare effect?
- Wat hebben de leerling, de leerkracht, de groep en het schoolteam nodig en wat is binnen deze context haalbaar?
- Kunnen ontwikkeling, deelname en sociale veiligheid voldoende worden gewaarborgd?
- Wanneer en op basis waarvan evalueren we de ingezette ondersteuning en bepalen we de volgende stap?

Van visie naar handelen

De uitgangspunten op deze pagina krijgen een planmatige uitwerking in de Ondersteuningsroute van Passend Onderwijs IJmond. Deze route beschrijft hoe school, ouders, het samenwerkingsverband en andere betrokkenen stapsgewijs de ondersteuningsbehoeften in beeld brengen, een plan van aanpak opstellen en evalueren en, wanneer dat nodig is, zorgvuldig onderzoeken welke andere onderwijsplek passend is.

Zie: Ondersteuningsroute Passend Onderwijs IJmond, versie 2025.